

מנגנון

השליכו עוון

טיבי גרוס חשב שהוא נוסע לפגישה שיגרתית בירושלים. מנהל מוסד עונו לעבריינים צעירים היה רגיל לפגישות-שיגרה מקצועיות במשרד הסעד בירושלים, ולא היה לו כל סיבה לחשוב כי פגישה זו תחרוג מן השיגרה.

הוא טעה. במשרד הסעד חיכו לו סגן המנהל הכללי, והמומנה על המעונות — ובשורה בלתי-יעימה בפיהם — יש האשר — מות נגדך ונגד כמה מעובדי המוסד, נאמר לו. "החלטנו לנהל חקירה".

להזמנת טיבי גרוס לירושלים, דחקא ב- אותו יום ובאותה שעה, היה מטרף שניה. ראשי המשרד רצו שיעדר מן המוסד, ב- שעה ששלושה שליחים מיוחדים מטעמם יגיעו לשם. היו אלה חוקרים, שהתלו בוד- קים מיסמכים, חשבונות ורישומים במשרד המוסד.

כעבור שבוע הגיעו מכתבים מירושלים, שהודיעו לטיבי ולארכעא מעובדי המוסד, כי הושעו מעבודתם, עד לגמר החקירה. אם הבית, אחת המושעים, פרצה בכפי. סגן המנהל גם הוא בין המושעים שנאר פקורפה, ללא אפשרות להוציא הגה. מושע זה אחר, מדרוך חינוכי במוסד, נתקף ב- זעם, הודיע מייד כי הוא יפנה לעורך- דין כדי לתבוע את עלבונו.

כעבור יומיים הופיע מנהל חדש במוסד, ונראה היה כי הכל יעבור בשקט ובסדר — עד לגמר החקירה. תוצאות ראשונות. אך הכל לא עבר בשקט ובסדר. אי-אפשר היה להוציא את המנהל וארבעה עובדים מרכזיים מעבודתם, מבלי שהדבר יורגש בכל פינות המוסד. אי-אפשר היה גם למנוע ניהושים ושמיעות על הסיבה להרחקת מן המוסד. ההשפעה על 40 החניכים הייתה קשה.

עוד לפני שמישהו מן החוץ שמע דבר על השעית טיבי גרוס וארבעה עובדי, אפשר היה לקרוא מעל דפי העיתונים על תוצאת הפעולה הזאת:

תיירת שבילתה על חוף הים, ליד ה- מוסד, הותקפה על-ידי צעירים. היא הת- לינונה על נסיון לאונס. הצרכניה בשכונת גליליים, הסמוכה למוסד, נפרצה ונגנבה מחוכה סחורה. צעירים מתפרעים הוצאו מאולם הקולנוע בגליליים, לאחר שהפריעו ליתר הצופים.

איש לא הזכיר בדיעות אלה את מוסד עונו, אך הקשר בין מעשים אלה לבין החלפתה הסתאומית של הנהלת המוסד היה ברור לכל מי שהכיר את העניינים מקרוב. לפתע גם חרג העניין מתחום ידיעתם ה- מצומצמת של ראשי המשרד הסעד ואנשי עונו. ידיעה קטנה בדיעות האחרונות הודיעה בקצה, כי גרוס וארבעה עובדים אחרים הושעו מתפקידם, וכי מתנהלת נגדם חקיר- רה. כעבור יומיים הופיעה ידיעה שניה, גדולה הרבה יותר, ומעליה כותרת רוענית, "ועדת-החקירה במוסד עונו חוקרת טענות תרבות רעה". בגוף הידיעה נאמר, כי ועדת- החקירה בדקה את הטענה שאחד המדריכים היה נוהג להביא יצאניות למוסד.

מה האשמות? מה היה המצב ל- אמת? הסביר איש הנהלת משרד הסעד: "את התלונה על הבאת פרוצות לצירוף מגורים של אחד המדריכים, קיבלנו ממד- ריך שני. התעניינו בה רק לאחר שנאמר, כי לאותו צירוף הובאו חניכים, שהגנו מ- חסדי הבחורות". אולם הסתבר כי האשמה זו לא היה סיכוי. על כן, כאשר הוקמה ועדת-חקירה, אף לא נכללה האשמה זו בין הסעיפים שהוטל עליה לבדוק.

משנפלה האשמה ההססציונית, לא נותר רה אלא האשמה רצינית אחת: אי-סדרים ברישום התשלומים לילדים. לטיבי גרוס עצמו לא היה כל קשר ישיר עם התשלומים או עם ניהול חשבונות. הועלו נגדו רק האשמות אלה:

● שהוא מסר את חולצותיו לגיהוץ ב- מחסן הבגדים של המוסד.

● שהוא נתן חליפה לתיקון במת- פרה של המוסד.

● שאכל ארוחות בחדר-האוכל של ה- מוסד, מבלי שאם הבית תחייב את חשבונו. ● שהעסיק בנגו אחד מילדי המוסד, ללא תשלום — דבר שגרוס עצמו לא הס- תירו מעולם, בהעטימו כי דחקא פתיחת ביתו בפני נער כזה, שיתופו בארוחת עם ילדיו, ואף שיתופו בעבודות קלות של הגן והבית היו אמצעי חינוכי, לקירוב ה- נער אל העולם החיצוני.

● שנגרית המוסד ביצעה עבודות עבור דירתו הפרטית. טיבי חתם על ביצוע עבד- דות אלה, לפני שהוציא את הדברים מן הנגרייה, והם רשומים על שמו במלואם. ● מי הדליף? האשמות אלה נראות פעוטות, ואין כמעט מוסד ציבורי בו לא נעשו דברים כאלה. בכל זאת, לא ננקטה בשום מיקרה דומה פעולה כה דראסטית, ואיש לא דאג להביא את הדבר לידיעת העתונות, בצורה כה מנופחת. מדוע נעשה הדבר דקא במקרהו של טיבי גרוס, הגינטי בעל השפם האדיר, שבילה את שמונה השנים האחרונות בעונו? היו כאלה שטענו, כי מישוה בהנהלת מ- רד הסעד החליט לערוך חשבון עם מנהל עונו, על כי מתח ביקורת פומבית. טענה אחרת הייתה, כי הנהלת המשרד רצתה ל- חסל את המוסד, או לשנותו, וכי טיבי לא השתלב בתוכניות החדשות. אולם איש צורת המשרד הכחיש בתוקף גירסת אלה. בפיו היה הסבר הרבה יותר

סופר בן-גוריון

זאת דגנרציה

פשוט: "החלטנו מראש לא לפרסם שום דבר על המקרה. אבל אחד מעובדי המשרד מסוכסך עם הנהלה. הוא החליט להעמידה במצב לא-נעים, והדליף את הידיעה".

אכן, היה זה מצב בלתי-נעים להנהלת המשרד, שלא ידעה כיצד לטשטש את הרושם הקטלני הראשון של הידיעות. הוא היה נעים הרבה פחות לטיבי גרוס, ששמו נקשר במעשים נוראים — שעה שלא היו נגדו אלא טענות וזעירות, ללא כל יחס לצעדים שונקטו נגדו.

דרכי אדם

ישראלי כמיטות פארים

"אילו היינו חיים במדינה ספריארכלית, הייתי מצאה עליך לגנון את הספר. מכיוון שאנו חיים במדינה דמוקרטית, אני רק מבקש ממך לעשות זאת."

מכתב זה, שכתב הסופר והחוקר עמואל בן-גוריון אל בנו בפאריס, בישר את הת- קרבותה של סעיה ספרותית חדשה, ש- עמדה להתחולל באחת המשפחות המפור- סמות בישראל. הסיבה: ערוה בן-גוריון (24), בנו של עמואל והרקדנית דבורה ברטונוב, נכדם של הסופר יוסף ברדיצ'בסקי והשחקן יהושע ברטונוב, עמד לפרסם רומן.

כמו ספרה של בת משפחה ישראלית מכר- בדת אחרת, יעל דיין, שהולל סערה לפני שנתיים, עתיד היה גם ספרו של ערוה לעורר מהומה דומה, לא כל כך בשל ערכיו הספרותיים כמו בשל תוכנו וסיגנונו.

ערוה, שחקן להקת הנחל-ל, לשעבר, שהש- תלב במשך שלוש השנים האחרונות בפני- טומימה בפאריס, שלח את כתב היד של הספר לפני פירסומו למשפחתו. כאנשי אמ- נות רציניים הייתה לחתירתם חשיבות רבה בעיניו.

המשפחה הודועה. הספר, שעלילתו עוס- קת בחיי המיטה של צעיר ישראלי בפאריס ובאהבתו לצעירה גרמניה, הכליל תיאורים נועזים ואלים, שנראו בעיני רבים כ- פורנוגרפיים.

"גאון או מזומזם?". למרות דעתם השלילית של בני-המשפחה והסתייגותם ה-

מפורשת, החליט ערוה להוציא את הספר לאור. היפה והמופלאה הופיע השבוע בארץ בעברית ובאנגלית ובבריתניה בתרגום ה- אנגלי. לדבריו של ערוה, שחזר לפני זמן קצר לארץ כדי להוציא את ספרו, עומד מפק סרטים יחני ידוע להפיק לפיו סרט בצרפת.

בינתיים הכין ערוה את עצמו לתגובות שיבואו בעקבות הופעת הספר. "שמעתי כבר דעות של אנשים שאומרים שכתבתי את הספר על מנת להראות לצבור בכל מחיר שאני חולני. זאת דגנרציה. זאת הוכחה טובה מאוד שצילחתי להגיד דברים, ש- היתה נחוצה מידה גדולה של אומץ לב כדי להגיד אותם. רק אומץ לב של גאון או מטומטם יכול להביאו לומר את הדברים שאנני אומר אותם."

עירות

אין שלום בשלומי

שוטר ניצב בשבת האחרונה ליד באר המים הישנה של עירת-הפיתוח שלומי שבגליל. הוא הופקד לשמור על גחית אלמוני, שנתגלה בתחתית הבאר, ואשר הממטרה ייחסה לה את זהותו של רוצח זוג הישישים, לפני כשנה.

בערך בשעה ארבע אחרי הצהריים, רץ אל השוטר ראש המועצה המקומית, דויד דינו, "הגיע אלי שמועות שאנשים מסר יימים ניסו להשתמש בכוח לפיצוץ אסיפת המועצה, שנקבעה להערב, הודיע לו ב- התרגשות. "אני מבקש ממך להיות נוכח במקום, או לפחות לבקש עזרה ממשטרת נהריה."

השוטר, תושב המקום אף הוא, הרגיע את דינו, הבטיח לו שהסדר לא יופר. אולם ראש המועצה המבוהל לא נרגע. הוא הרגיש כי איז התסיסה שהצטברו בזמן האחרון בין תושבי העירה עומדים להתפוצץ.

מינוי של שוטר. העירה שלומי, בת אלפיים וחמש מאות תושבים, מורכבת ב- רובה מעולי צפון-אפריקה. כאשר נוסדה במתכונת עירת-פיתוח בשנותיה הראשונות של המדינה, נפרשה עליה חסותה של המועצה האזורית סולם-צור. תושביה הת- גוררו אז בעיקר בבתי הכפר הערבי שמעבר לכביש, עברו בהדרגה למבנים החדשים.

לאחר הבחירות לכנסת הרביעית, החליט משרד הפנים למנות בשלומי מועצה מקר- מית. המינויים התבצעו על סמך תוצאות הבחירות לכנסת שהתקבלו במקום. לפי כך זכו תושבי שלומי למועצה ממונה, בה שלטה קואליציה של המפלגה הדתית ה- לאומית (4) עם הרות (2), נגד האופוזיציה של מפא"י (3).

אולם השלחה והשלום היו הרחק משלומי. כעבור זמן קצר לבדו נטש ניצב מפא"י באופוזיציה, אבי שגב, ששימש גם כמזכיר ההסתדרות במקום, את תפקידו, עבר לגור בנהריה. מייד לאחר מכן התברר לפתע ל- משדר הפנים כי ניצב מפא"י אחר הוא, למעשה, שוטר הגר במקום ואף מינויו בוטל. כך נותרה הקואליציה של הדתיים וחרות מול ניצב מפא"י בודד.

"הא דל, בוגד!" לכאורה היה זה מצב אדיאלי עבור אנשי הקואליציה. אולם הדברים התגלגלו בצורה הפוכה מזו שיכלו לקחת לה. תרמה לכך התנהגותו השרי- רותית של ראש המועצה, אשר בטח יותר מדי בעצמו, סבר כי רסן השלטון נתון לגמרי בידיה, נהג להעדיף את חברי מפלגתו בענייני עבודה והטבות.

התנגשות ראשונה על רקע זה אירעה לפני כשבועה חודשים. בין דינו לבין שני ניצגי חרות בקואליציה פרץ סכסוך חריף. כי בהסכם הקואליציוני הובטחו למפלגתם שני תיקים. כשסרב דינו למלא את ההסכם, הגישו השניים את התפטרותם.

אז קרה דבר מוזר. חודד אמנם עזב את הקואליציה, אך סלומון סרב לפרוש. הוא חבש כיפה לראשו — דבר שלא עשה עד כה — וזה לפתע למישהו של סגן יושב- ראש המועצה. כשהציגו בפניו את המכתב, הנושא את חתימתו, בו הוא מודיע על התפטרותו, טען כי המכתב מזויף.

היה ברור כי צעד זה לא יעבור בשקט. במשך שבועה חודשים התעצרו אדי הועם. כאשר התכנסה ישיבת המועצה במוצאי- שבת שעברה, ניכר היה כי דרוש רק ניצוץ קטן כדי לפוצץ את מחסום ההבלגה. הניצוץ ניצת עם העלאת הסעיף השני

(המשך בעמוד 15)

מה עשה מנהל לשכונ

אפשר היה לחשוב, שבוע, כי תפי- קידו העיקרי של שירות התעסוקה הוא לספק תעסוקה למשטר. כי בראש העמוד הראשון של מעריב היתה מרוחה הכותרת: "מנהל שירות התעסוקה ברמת- גן הואשם בגניבת כספים!" וזאת, חודשיים בלבד אחרי שמונה השירות כולו, ולמן מילשטיין, נעצר על-ידי המשטר כחשוד בהוצאת כסף במירמה משירות התעסוקה (העולם הזה 1283).

במרכז התגלית החדשה עמד גבר חסון וגבוה, בעל עיניים אפורות ומיבנה של אתלטי מקצועי: אברהם ("אברשה") אהרון- סוף, שלדברי הידיעה, נעצר על-ידי משטרת ישראל לפני כמה חודשים, בעקבות חקיר- רה ממושכת שנוהלה מספר שנים... מע- צרו, חקירתו ושחרורו בערבות נעשו ב- סודיות מרובה.

בידי העתון היה מיסמך רשמי מרשים: מכתב מאת אף החקירות של המטה הארצי, בו נאמר: "הגדון (אהרוןסון) נאשם בגניבה על-ידי פקיד. בשנת 1957 שימש הגדון מנהל לשכת העבודה בבאר-שבע. בתאריך 20.1.57 קיבל המחאה ע"ס 2500 ל"י. כסף זה מיועד היה לתשלום מפרעות. בחלק מסוף זה השתמש למטרות אחרות. ב"ס 1500 ל"י נראה כי השתמש למטרות פרטיות. בתאריך 13.2.62 נעצר, הואשם ושחרר." מיסמך זה נראה למעריב כמצדיק פיצוץ פרשה חדשה, אף מבלי לשאול את אהרון- סוף עצמו מה יש לו לומר. אגב כך הוסיף העתון כי "הפרשה הושתקה", אף השמיך בגוף הכתבה מלה אחת מתוכן מכתב הממטרה. כך שבמקום הפסיקה "ב"ס 1500 ל"י נראה כי השתמש למטרות פרטיות", נאמר בהחלטיות: "ב"ס 1500 ל"י השתמש למטרות פרטיות".

★★★

התיק נסגר

יד לפני הדפסת העתון, צילצל ה- טלפון במערכת מעריב. דיברו אל שלום רוזנפלד, אחד העורכים, שר העבודה יגאל אלון, ודובר משרדו, ולמן חן. אמר השר: "אתם רשאים, כמובן, להדפיס מה שאתם רוצים. אולם אין זה נכון שהיה כאן טישטוש או נסיון של טישטוש מצד ה- משרד." ואילו הדובר הסביר כי הפירסום יגרום עזל לאדם, על לא חסא: "מכתב הממטרה מדבר אמנם על חקירת אהרוןסון, אבל לדברי הממטרה לא נמצאו כל הוכחות ל- האשמות שהועלו נגדו, ולא נעשו כל צעדים להמשך החקירה. תיקו של אהרון- סוף נסגר ולא הועלתה כל דרישה להש- עות את האיש — כמקובל במקרים בהם נאשם פקיד בעבירה."

אהרוןסון עצמו, שנסאל על-ידי כתב העולם הזה מה יש לו לומר בעניין זה, הסתפק בתשובה: "זהו עניין ישן, שכבר נחקר ונבדק לפני חמש שנים. הפרשה כולה כתובה במיסמכים של משרד העבו- דה. תוכלו למצוא אותם שם."

★★★

ציפוי דלת הברז

מה מראים מיסמכים אלה? כתוב בהם כי אברשה אהרוןסון (43), ליד רוסייה, שעלה ארצה בגיל 13, נתקבל כמנהל לשכת העבודה בבאר-שבע חודש ימים לפני פרוץ מייבצע קדש. הוא הגיע לעבודתו מצויד בהמלצת מפעלי ים-המלח בסדום, שם עבר שנתיים.

מה שאין המיסמכים מספרים, מוסיפים עובדי הלשכה בבאר-שבע: "כשכא אברשה, מצא את הלשכה במצב נורא. חלונות שבר, רים, רהיטים הרוסים, קירות בלי צבע." במייבצע קדש נקרא אברשה לשירות ב- יחידת השריון,

כתום חודשיים של שירות, חור לבאר-שבע. אחד מצעדי הראשונים היה לדרוש מן המשרד הראשי בתל-אביב לאשר תקציב לטיפול הלשכה. אך האישור לא ניתן. אהרוןסון החליט לפעול על דעת עצמו. הוא נתן הוראה בכתב למחלקת התשלומים לשלם את 1500 הל"י לעבודות הטיפול, שנעשו על-ידי בעלי-מלאכה מקר- מיים.

אהרוןסון עצמו לא יכול היה להוציא כסף מן הקופה. גם על המחאות יכול היה לחתום רק כחותם שני, אחרי מנהל החשבונות. זהו ניהול קבוע בכל לשכות העבודה, שבא למנוע הוצאה בלתי-כשרה של כספים. כספים אלה הגיעו, באותם הימים,